

DE MUSSCHEN.

Deze zijn wel de hoofdpersonen, maar daar de schade zeer eenzijdig is, zijn we daar ook gauw over uitgepraat. Ze zijn n.l. de beruchte koren- — vooral tarwe en gerst- — dieven gedurende den tijd, dat het koren rijp zal worden of het is, dus plm. 2 maanden van het jaar. Ze doen bepaald meer schade door het vermorsen van graan dan door de korrels die ze eten. Ze schudden de aren; overrijpe korrels vallen op den grond. Ze klemmen zich vast aan een halm, deze buigt en breekt; een klein gerucht, de musch vliegt weg, daar ligt de volle aar; een minuut later heeft de vogel een andere te pakken. En als je dan zoo een schare musschen

— het tweede broed jongen vliegt dan ook al — in je graanveld bezig ziet, dan wordt het je als landbouwer benauwd om je hart, en je verzint van alles om ze te verschrikken, te verjagen, te verdelgen. Nu is dit in elken „blok“ tarwe niet even sterk. Het spreekt vanzelf, dat in de nabijheid der dorpen, waar er zoovelen onder de dakpannen huizen en ook in streken waar veel houtgewas gelegenheid te over tot nestelen biedt, de velden meer te lijden hebben, dan die, welke van beide verder verwijderd zijn. Mijn broer, die onder den rook der schoorsteentjes van ons dorp een lapje gerst had van plm. 800 schooven (opbrengst 16—17—18 mud), berekende zijn schade dit jaar op minstens 2 mud = ruim 10 gulden.

Lange jaren zouden natuurlijk noodig zijn, om

eenigszins een statistiek te kunnen opmaken van de schade, die zij doen, want met wat een macht van factoren moet men rekening houden, wat ligging der velden, meer of minder goed jaar, meer of minder talrijke musschenbevolking betreft, enz.

Een landbouwer, wien ik er over sprak, nam ze ook niet in bescherming, maar wilde er toch ook iets goeds van erkennen. Hij zei: „Jongen, jongen, die spruten dē voor m'n rēm wēre vergeve van de rispen in dē schoot een troepje mosschen op neer, in een oogenblikje lêter, gin beestje meer. Dus dan weet je weer nie, wat of je'r van zeggen mot!“

Mijn neef, landbouwer op Z. Beverland en met zekere bescheidenheid gezegd, niet zoo maar de eerste de beste, schreef mij het volgende:

„Nu, wij hebben er ook wel veel schade van, ofschoon een kleinen tijd van het jaar, ongeveer een maand, als tarwe en gerst beginnen te rijpen. Nu is het in de eene streek veel erger dan in de andere. Wanneer we met ons koren dicht bij een dorp liggen, is het al zeer erg, daar ze veelal op de huizen onder de dakpannen nestelen en wonen. Ook in houtrijke streken treden ze brutaal op, b.v. waar veel elzenkanten rond het land staan en tronkboomen. Van den zomer heb ik het genoeg gehad, een paar keer in België te zijn in de omgeving van Gent. Daar wordt geen tarwe verbouwd en ook geen gerst, meer rogge en haver; eensdeels leent zich de grond hier beter voor en anderdeels en vooral, omdat de musschen daar de tarwe- en gersteoogst totaal vernielen. Dit vindt zijn oorzaak in het te vele houtgewas rondom de landerijen en de zeer vele gehuchten en buurten kort bij mekaar. Wat je broer schreef van die 2 mud gerst, kan zeer goed waar zijn, en zal wel niet overdreven zijn. Maar een jaar heeft 12 maanden. Waar leven ze nu de overige 11 maanden van??... Je vroeg me, of het mij al eens gebleken is, dat wij er voordeel van hadden. Ook daarop kan ik bevestigend antwoorden. In 1892 hadden we in Jonkersweg zomerkoolzaad. Toen dat in vollen bloei stond, was het niet warm, maar snikheet en wemelde het van kleine witte vlindertjes, een poosje later zagen we daarvan de uitwerking: een rupsenplaag zóó, dat heel die kavel er door opgevreten werd; n.l. de bloesem. Heele zwermen musschen streken daarop neer en vraten op hun beurt die rupsen op. Over het zaad bleven de rupsen echter de baas, maar naast dat zaad lag een kavel peeën, ook die werden aangetast, maar niet van langen duur, want daar werden de musschen overwinnaars.“

Ondanks het nut, zijn toch de musschen den landbouwer een doorn in 't oog. Hij verzint van alles, om ze uit zijn tarweveld te houden. Hij zet nog steeds, ondanks de bewering, als zou eens een musch een nest in den jaszak van zoo'n individu

gemaakt hebben, vogelverschrikkers, hij spant onzichtbare (?) draden over de aren, die de vogels doen schrikken of wel, hij neemt een jongen in zijn dienst, takelt dien toe met een vervaarlijk stuk pandoek en een paar ijzeren staafjes en laat hem den godganschen dag, enkele weken lang, de trom roeren, dat het davert. Ik weet nog zeer goed, dat ik elken morgen 5 uur, als ik mij aan het werk zette, de eerste slagen hoorde en 's avonds 6 of 7 uur de laatste. Als zoo'n jongen f 1.50 in de week verdiende, kostte dat den boer dus minstens f 6. Ik meen, dat dit teekenend genoeg is voor de schade, die men van de musschen ducht. Laat ik nu de wijze van vervolging even aanstippen. Een uitstapje zij mij vergund. Wij, voor ons, onderscheidden dan huismusschen en boommusschen (d. z. ringmusschen). De eersten maken haar nesten onder de dakpannen van huizen en schuren, meest aan de zuidzijde. Ook heb ik de nesten wel gezien in de takken van boomen, net als kraaien- en eksternesten. In den herfst kwamen die bloot. Ze waren zeer slordig gebouwd. Eenmaal vond ik er zoo een in een meidoornstruik. Hooi en stroo waren er niet aan gespaard. Ook vonden we (mijn makker en ik) nesten van huismusschen in de stellinggaten boven in den ronden molenmuur, welke met vierkante balkjes aan den binnenkant gesloten werden. De naam boommusschen voor ringmusschen is zeer goed te verklaren door de omstandigheid, dat ze meestal, voor zoover mijn ondervinding, altijd, in hollen van boomen nestelen, vooral knotwigen (bij ons „kopboomen“). In onzen polder lagen enkele weitjes, geheel met deze boompjes beplant. Daar had je dan ook musschen. Met eenige overdrijving zou ik durven zeggen, dat elke boom een musschengezin herbergde. Twee nesten in een boom was geen zeldzaamheid. Als jongens van den molenaar en dus direct betrokken in het belang van den boer, hebben we daar in die boomen dan ook aardig huisgehouden. We klommen in de boompjes als katten. Ja we maakten gauw een laddertje met vier sporten (grootte stappen), waarmee we, met een voor deze gelegenheden speciaal bestemde oude Engelschleeren broek aan, 's avonds nu naar de eene, dan naar de andere wei togen. De gaatjes, waardoor de musschen heenkropen, waren natuurlijk te klein voor onze handen, om bij het nest te komen. Langen tijd hebben we dan ook zitten peuteren met een houten haakje, om zoo het nest stuk voor stuk naar voren te trekken. Ten laatste rolden dan de eitjes mee. Een erg vermolmde kop van een knotwilg bracht evenweel uitkomst. Binnen in den tronk gezeten, konden we daar de brokken verweerd hout met onze vingers zoo maar wegbreken en zoo kwam het nest bloot, dat we nu in zijn geheel er uit konden nemen.

Nu was het gepeuter met haakjes uit. Een hamer zou in het vervolg onze vingers helpen bij boomen, waarvan het hout minder broos was en een groot knipmes zou ook wat doen. Nu bleef dan ook geen enkel nest meer voor ons onbereikbaar. De eieren en jongen namen we mee, na de laatsten op de meest afdoende wijze gedood te hebben. Met dat zaakje ging het dan naar den knijper van het gilde, die het natelde en het in de varkensbak deponeerde, om vervolgens voor die en die zooveel musschen in zijn „grootboek“ op te teekenen. De meest bezochte boomwei behoorde aan den burgermeester en lag dicht bij diens hofstede. Kwam de oude man bij toeval eens voorbij, terwijl wij daar bezig waren, dan liep er gauw eentje op hem toe om hem pro forma te vragen, of het mocht. Het onveranderlijke antwoord was: „Ga je gang maar, hoe meer, hoe liever.“

De huismusschen waren er al niet veel beter aan toe. Op ons huis broedden slechts een tweetal paren op voor ons onbereikbare plaatsen (vanwege de slechte panlatten). Maar wat ons huis niet opleverde, dat werd gevonden op het dak van de school. De zuidzijde van het dak n.l. wemelde van musschen en nesten. Tegen de school aan stond de consistorie, waarop ze ook al huisden. Tegen dit gebouwtje stond een uitbouwsel; een beertje noemden we dat. Van het beertje stapten we op de goot, grepen de wat hooger gelegen goot van de kerken trokken ons naar boven. Een eindje langs het dak, uitkijken, en we stonden op het schooldak. 't Was de gevaarlijkste zijde, want het pad liep er langs. Gevaarlijk, omdat je daar dus zoo in het oog liep van jongens, die 't zelf niet durfden en je konden verraden aan den veldwachter, óf zelfs aan den persoon in kwestie zelf. En die was berucht, want o, die kon zulke klappen geven. En als hij Bruno — zijn stok — niet bij zich had, dan kneep hij je arm zoo eens even bont en blauw en gaf je tot afscheid een geweldigen schop met zijn grooten schoen — hij schopte ook wel eens... mis (sic!) — Niet dat die man de musschen zoo'n warm hart toedroeg, n.b. hij was zelf secretaris van het gilde, maar het gebeurde al eens, dat de pannen scheef gelegd werden door minder secure klimmers en dan kreeg er in de school wel eens eentje een straal water op zijn blooten bol. Ook erger dingen vielen voor.

Rotterdam.

J. VIJVERBERG.

(Wordt vervolgd).

DE PLANTENARMOEDE VAN DE DUINEN.

De bonte kraaien zijn er weder sedert eenige weken. Met waren geestdrift hebben ze zich gestort op hun lievelingsvoer, de duindoornbessen, behalve waar een zorgzaam jachtopziener ze met een dek van veel witte draden voor zijn beschermelingen, de fazanten, tracht te behouden.

Wie wel eens besseneters in een kooi of voliëre heeft gehouden, weet, welke ongeloofelijke hoeveelheden er per dag door één vogel worden verorberd en hoe voorspoedig het spijsverteringsproces bij die vogels in zijn werk gaat.

De bonte kraaien maken daar geen uitzondering op en zoo komt het dan, dat het duin vol ligt met oranje uitwerpselen vol bruine, onverteerde zaden. Dat de kraai zich niet uitsluitend houdt aan 't bessendieet, maar zijn „taaie darmen“ (zooals Guido Gezelle ze zeer terecht noemt) nog anderen kost gunt, bleek mij dezer dagen toen ik te midden van de schilletjes en pitjes schelpjes vond van zee-weekdieren, niet minder dan anderhalve centimeter groot. 't Ware kleine schelpjes van *Macra crassatella*, maar dat doet er hier niet toe, want eigenlijk wil ik heel iets anders vertellen.

Ieder jaar verzamel ik van die door kraaien uitgezaaide duindoornzaden, om er kiemprouven mee te nemen en dat gelukt in den regel uitstekend. Ze ontkiemen prachtig voor meer dan 75 percent.

En nu is het hoogst merkwaardig of liever zeer treurig, dat je in de duinen, waar miljoenen van die kiemkrachtige zaden door de kraaien worden uitgezaaid, bijna nooit kiemplantjes of jonge planten van de duindoorns aantreft. Ik bedoel in onze duinen, de duinen, die door de waterleidingen van Amsterdam en Haarlem worden gedraineerd.

Op Texel en Terschelling is het heel anders, vooral op Terschelling. Daar vindt je in iedere jonge duinvallei overvloedigen opslag, niet alleen van duindoorn, maar ook van wilg en van de beroemde lepeltjesheide.

Met 't kardinaalshoedje gaat het evenzoo. De vogels doen behoorlijk hun best. Roodborstjes en allerlei soorten van lijsters verzwelgen de oranjezaden in groote menigte, maar tusschen Vogelenzang en Santpoort vindt ge maar hoogst zelden een echt jong Kardinaalshoedje.

Soms lijkt 't zoo, ook met de duindoorns, maar wanneer ge even graaft, zult ge merken dat 't jonge plantje niets anders is dan wortel-uitslag van een ouden patriarch vlak in de buurt.

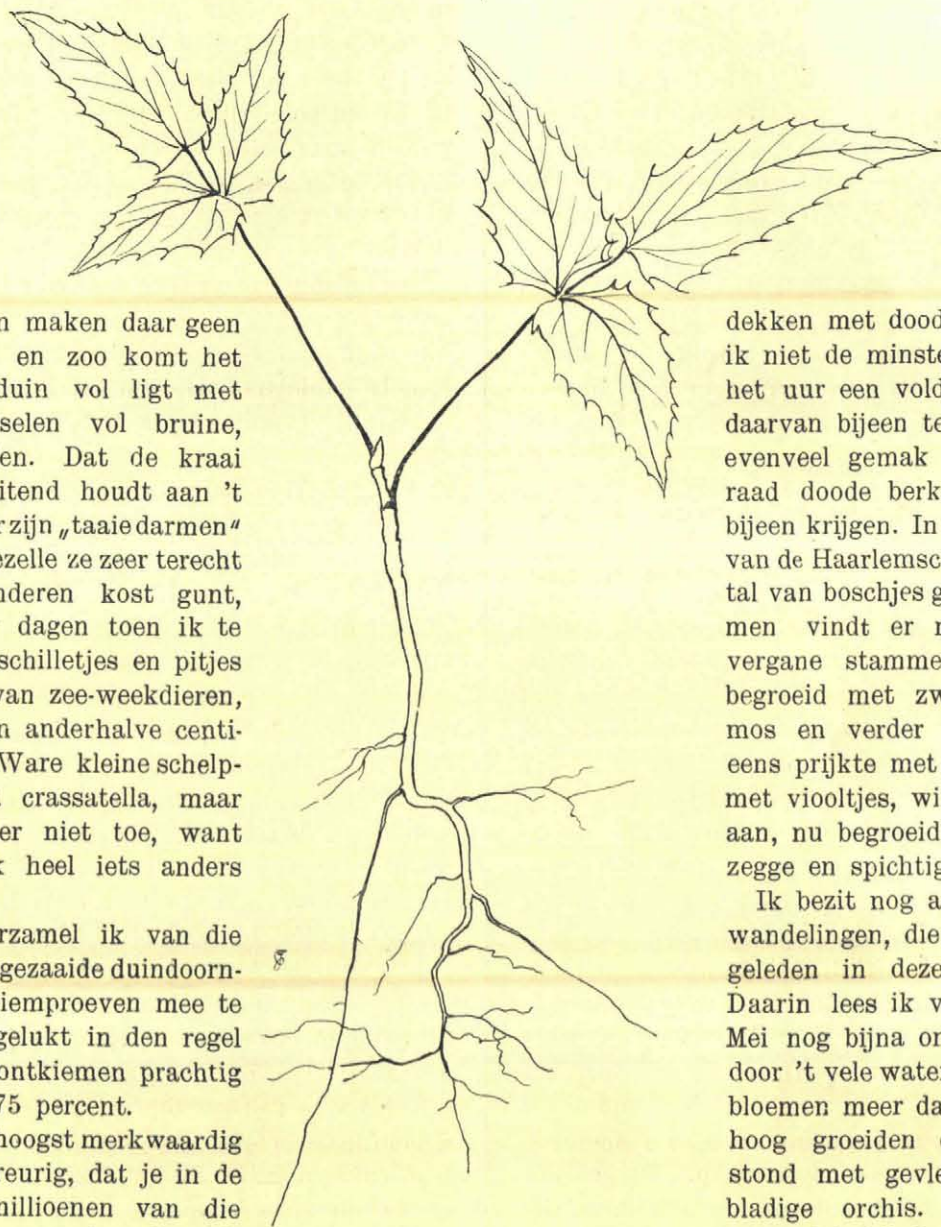
Toen ik onlangs mijn vogelhut wou

dekken met doode duindoorns had ik niet de minste moeite om binnen het uur een voldoende hoeveelheid daarvan bijeen te zamelen. En met evenveel gemak kunt ge een voorraad doode berken en doode elzen bijeen krijgen. In het draineergebied van de Haarlemsche waterleiding zijn tal van boschjes geheel uitgestorven, men vindt er niets dan de half vergane stammetjes, de stronken begroeid met zwammen en korstmos en verder is de grond, die eens prijkte met allerlei orchideeën, met viooltjes, wintergroen en gentiaan, nu begroeid met karige zandzegge en spichtig struisriet.

Ik bezit nog aantekeningen van wandelingen, die ik een kwarteeuw geleden in dezelfde duinen deed. Daarin lees ik van valleien, die in Mei nog bijna onbegaanbaar waren door 't vele water, waar de pinksterbloemen meer dan een halven meter hoog groeiden en waar het vol stond met gevlekte en en breedbladige orchis. *Parnassia* groeide toen vlak bij Overveen en grutto's woonden in de meeste duinvalleien.

Nu zijn de grutto's en de tureluurs hier al lang verdwenen en de Kieviten en scholeksters hebben zich aan een woestijnleven moeten gewennen.

Wanneer er geen verandering komt, zullen binnen een halve eeuw de nu levende boomen en heesters van ons duingebied afsterven, naarmate zij hun leeftijdsgrens bereiken, of eerder nog. In dien tusschentijd zal er weinig of geen nieuw gewas gevormd

Jong plantje van Mahonia.